

Mind munkába állnak

1323-1 csigány

bebehekla x

Cigánykollégium Csapiban

— Orsós Zsuzsikát az erdőben találtuk, 11 éves. Ha egy kicsit jobban féltém volna annak idején, amikor a putrijukhoz közelítettünk, majdnem biztos, hogy ma sem tud írni, olvasni. Szép szál cigánylegény 20—25 méterrel dobálta jókora kését egy keskeny törzsű, fiatal fába. Amikor észrevette, hogy közeledem, kiabálta az asszonyt, s szó nélkül mutatta: álljon a fa mellé. Bevalom, végigtűtött az agyamon, talán vissza kéne fordulni. De azért csak lépkedtem felé. Már köszöntem, ő azonban csak tovább dobálta a kését, pontosan 20 centire az asszony feje fölé. Közbe-közbe rám nézett, de csak percek múltán szánt meg: — Mit akar?

Számos hasonló történetet tudna mesélni Bán József, a csapi cigánykollégium igazgatója, aki — éppen, mert kiállta a próbát — barátságot kötött Orsós Zsuzsi késcsodáló papájával.

Ötvenből hatvanöt

— A hóskor 1973 tavasza, nyara volt — mondja —, amikor kezdtük összeírni a nagykanizsai járásban a civilizációtól legtávolabb, tehát leghátrányosabb körülmények között élő, tanköteles cigánygyerekeket. Közben készült számukra a kollégium, itt, Csapiban. Akkor még csak hárman voltak, Taisz Ferencnével és fiával. Most kilencen látjuk el az iskola és a kollégium oktató-nevelő munkáját. Jó ék tudja, hányszor magyaráztuk ijeszítő állapotban levő vasköbökben, putrikban, hogy ruhát, kosztot, szállást adunk, s iskolába járattuk a gyerekeket — ami egyébként is kötelező.

— Nem volt könnyű leküzdenünk a bizalmatlanságot, de akik megígérték, azok szeptemberben el is hozták a gyerekeket. Volt hat- és volt tizenéves is. Összesen ötven gyerek. Egyik-másik járt már valamelyik iskolába, de rengeteget hiányzott, a tananyag minimumát is csak hézagosan ismerte. A tanévnyitót után megmutattuk a szülőknek a kollégiumot, az iskolát, elmondtuk, hogy kétféle forintot áldozott az állam az épület átalakítására, a felszerelésre. Talán meg is hatódtak, de pár hét múlva mégis kezdték kilopdosni a gyerekeket az iskolaablakon, hisztériás jeleneteket is rendeztek, fenyegetőztek, vádoltak: „elraboltuk a gyereket”. Erőszakkal sen-

kit nem tartottunk itt — novembere huszonhétre csappant a létszám.

Azokkal készültünk a karácsonyi ünnepekre — akik maradtak — kapcsolódik be a beszélgetésbe Taisz Ferencné. — Mindenki szerepelt, az ünnepélynek a vártánál sokkal nagyobb volt a hatása. Rendkívül büszkék, boldogok voltak a szülők, mert természetesen meghívtuk őket.

— Még kínos is volt: néhányan elmentek a régi iskolába, és az ottani pedagógusok szemére hányták: nem foglalkoztak eleget a gyerekekkel, mert lám, Csapiban pár hónap alatt mennyit tanultak. És elmondták a többi szülőnek is, aminek az lett az eredménye, hogy rendre jöttek vissza a gyerekek. Sőt, újak is: a tanévet hatvanötven fejezték be.

A szülők is segítenek

— Nagyon nehéz volt az első év, a tananyagból az előírtnál kevesebbet sikerült megtanítani; hiszen fő feladatunk a magatartási szokásrendszer kialakítása volt. Helyes evésre, mosdásra, öltözködésként kellett nevelnünk a gyerekeket. Óriási váltás volt ez számukra, az irdatlan szabadság után. Pontos időben kelni, fekdülni, étkezni, egyáltalán, bent ülni a tanteremben. A munkaeszközökkel is itt ismerkedtek, sok esetben a testvéreket reggel egy ágyban találtuk. Volt egy néma kislányunk is. Az apja személyazonosságát igazolványából derült ki, hogy hatéves, jönnie kell iskolába — Vigyék, de minek, az néma — mondta az apja. Most már másodikos, mindjárt behívom.

Óriási fekete szemű, gyönyörű pici lány jön be.

— Hogy hívnak?
— Ojsos Majkika.
— Tudsz számolni?
— Egy, kettő, három, négy...
Az „r”-betű még nem megy, de beszél, s mint valamennyien, ő is maga húzza fel a tiszta ágyneműt, tisztítja a cipőjét, reggel, este fogat mos, szekrénykéjében rendben tartja a több váltás fehérneműt, felső ruhát.

— Ma már sokkal könnyebb a munka — folytatja Bán József. — Vannak harmadikosok, negyedikesek, akik két-három éve itt vannak, közöttük az új elsősök is gyorsabban szoknak a rendekhez, a tisztasághoz, a felelősségérzethez. Közösén tartjuk rend-

ben az udvart, s néhányszor már a szülők is eljöttek társadalmi munkában segíteni. Havonta egyszer mennek haza a gyerekek hét végére, s egyre ritkábban fordul elő, hogy „elfelejtenek” hétfőn visszajönni.

A Pénzügyminisztérium KISZ-szervezete a főpatronusuk (a napokban hozzák a gyerekeket — nem először! — kibérelt előadásra Csapkeresztikát nézni az Operába). De sok más intézménytől, szocialista brigádtól kapnak ruhát, ajándékokat, pénzt, meghívást.

A társadalmi támogatást leszámítva is, évi kétféle forintot az intézet költségvetése. Egyebek között emiatt se tekinthetjük ezt a kollégiumot a cigánygyerekek egyedüli nevelési modelljének. Annak ellenére, hogy eredményei messze túlmutatnak az országos átlagon. A tavalyi tizenöt negyedikés közül csupán egy kislány nem tanult tovább. S hogy a kollégium nem konzerválja az elszigetelődést, arra a szomszédos Nagyréce általános iskolájának kollégiumi igazgatója, Vizsy Pál ad pozitív választ.

Beilleszkedés

— Miután Csapiban hozzászoktak a gyerekek a rendszeres tanuláshoz, a kollégiumi fegyelmezés és rendhez, mondhatnám zökkenőmentesen illeszkedtek be az itteni közösségbe. Diákársként fogadták őket falusi osztálytársaik, s mivel nem idegenek számukra az általános követelmények, se magatartásuk, se tanulmányi eredményeik miatt nem kényszerültek a közösség perifériájára. Az ideai első ötödikes csoport még többségében túlkoros, ezért talán nem fogja mindegyik gyerek elvégezni mind a nyolc osztályt. De abban biztos vagyok, hogy valamennyien munkába fognak állni. Itt már nem kapnak ruhát, cipőt, maguknak kell gondoskodniuk szappanról, fogkrémről, egységesen ötven forint térítési díjat fizetnek. (Csapiban semmit). Tehát hozzászoknak a kötelezettségeket és felelősséget követelő társadalmi normákhoz. Bizonyos, hogy igényesebb élet-körülmények teremtésére vágyunk már, mint a szülők, s ha ezt megérti a felnőtt társadalom — a munkahelyi közösségek — is, az ő gyermekeiknek már nem lesz szükségük megkülönböztetett törődésre.

Medve Imola

Kevesebb busszal több utast

Számítógépes forgalomirányítás

Komárom megyei tudóstól. Számítógépes forgalomirányítást vezetett be Tatabányán, az országban elsőként, a Volán 18. számú vállalata. Géppel állítják össze az autóbuszvezetők és a vezénylő tisztek napi munkaprogramját. E módszerrel irányítják a városi tömegközlekedést. A 18-as Volán tatabányai vezetői a Nehézipari Minisztérium komputerét veszik erre igénybe: a gépbe betáplálták a megyeszékhely tömegközlekedésének valamennyi jellemzőjét, s a gép ennek alapján készíti el a bányászváros forgalmának szervezéséhez szükséges dokumentumokat.

A kocsik legkedvezőbb fordulószámát a számítógép írja elő.

„közli”, egyes vonalakon hány autóbusz szükséges, mennyi kilométert vezessenek az egyes járművek „pilótái”, meddig legyenek szolgálatban, s mennyit pihenjenek.

A kísérletek múlt év szeptemberétől folynak, s igen kedvező tapasztalatokat eredményeztek. Gazdaságosabbá vált az autóbuszok és a munkaerő kihasználása, kevesebb az állásidő. Mintegy 10 százalékkal kevesebb járművel bonyolítják le a napi 100 ezer utas szállítást, mint korábban. A tatabányai tapasztalatok alapján még az idén bevezetik szintén minden megyei város helyi közlekedésében a számítógépes irányítást.

Több mint negyvenmilliárd vízgazdálkodásra

Az ötödik ötéves tervben előirányzott vízgazdálkodási feladatok hatékony megvalósításáról tárgyalt keddi ülésen az OVH székházában az Országos Vízgazdálkodási Bizottság, Dr. Gergely István államtitkár, az Országos Vízügyi Hivatal elnöke vezette a vitát.

Az ötödik ötéves tervben csaknem 44 milliárd forintot, az előző tervidőszakban felhasználnál mintegy 35 százalékkal többet fordítanak vízgazdálkodási beruházásokra, az állóeszközök fejlesztésére. Ennek kétharmadát használnák fel a lakosság, a települések és az ipar vízellátásának, a szennyvízelvezetés és -tisztítás, a fürdőellátás és hévízhasznosítás fejlesztésére. A szennyvízcsatorna-hálózatot 5300 kilométer hosszú új vezetékkel, a szennyvíztisztító művek teljesítményét pedig napi 700 ezer köbméterrel bővítik.

Továbbra is fontos feladat az árvíz- és belvízvédelmi művek, szervezetek korszerűsítése, erősítése, hiszen 350—400 milliárd forint értékű nemzeti vagyont kell megvédeni az elöntésektől. Nagyobb térségekre koncentráltan

fejlesztik a mezőgazdasági területek vízrendezését is. Az öntözés fejlesztésében a meglévő öntözőberendezések gazdaságos kihasználása a legfontosabb feladat. A tervidőszakban előirányzott mintegy 100 ezer hektárral új öntözőterület berendezésére azokban a térségekben kerülhet sor, ahol elegendő az öntözővíz és az öntözés a beruházás hatékony hasznosítását teszi lehetővé.

*

Tervegyeztető tanácskozást tartottak kedden Miskolcon az Országos Vízügyi Hivatal és Borsod megye képviselői. Az ötödik ötéves terv időszakában a Borsod megyei Tanács mintegy másfél milliárd, az Országos Vízügyi Hivatal pedig több mint hétszázmillió forint értékben támogatja a vízügyi beruházást a megye területén. Ebből az összegből finanszírozzák a többi között a miskolci csúcsvízmű második ütemének az építését.

A megbeszélés során megállapodtak abban, hogy a dél-borsodi regionális vízműhöz tartozó három községben a lakosság vezetékes ivóvízellátását 1978 végére megoldják.

Új tervek szerint

Készül a szentendrei postaközpont

Tudóstól. A gyarapodó idegenforgalom rendkívül megnövelte a Dunakanyar postai forgalmát. A jelenlegi feltételek mellett, ezeket az igényeket már nem lehet kielégíteni. A Budapest-vidéki Postaigazgatóság ezért határozta el a Dunakanyar egész területét átfogó szentendrei postai központ építését.

Az eredeti tervek szerint az új centrum építését tavaly kellett volna elkezdeni. Az illetékes tervek azonban nem fogadták el a homlokzati tervek. Új tervek kellett készíteni, amelyek jobban illeszkednek a városközpont kialakítását szolgáló elképzelésekhez. Az illetékesek most hagyták jóvá az

új terveket, tehát semmi nem áll most már útjába az építkezés megkezdésének.

Az egyemeletes postaközpont előirányzott beruházási költsége 38 millió forint. A modern épület földszintjén a postai forgalom lebonyolítását szolgáló helyiségeket helyezik el. Az emeletre kerülnek az irodák, a terjesztési helyiségek, valamint a távbeszélő központ — ahonnan a szentendrei járás egész területének távbeszélő-hálózatát irányítják majd. Az ötödik ötéves terv végére üzembe lépő szektorközpont azt is lehetővé teszi, hogy az idetartozó állomásokat is bekapcsolják az országos távhívásos rendszerbe.

Lenipari tanácskozás

Hat szocialista ország szakembereinek részvételével kedden Visegrádon háromnapos tanácskozás kezdődött a lenipari fejlesztéséről. Dr. Bakos Zsigmond könnyűipari miniszterhelyettes megnyitó beszédében hangsúlyoz-

ta, hogy a konferencia fontos állomása a KGST-országok között kifejlődött lenipari együttműködésnek. A tanácskozás segít az iparág fejlesztését és hozzájárul a legfejlettebb termelési módszerek elterjesztéséhez.

Mi legyen a barlang neve?

A földrajz, a geológia, a meteorológia, a geofizika, a geokémia és a biológia tudósai napjainkban közös „barlangásznyelvet” tanulnak. A felsorolt tudományok képviselői bábáskodnak ugyanis a karszt- és barlangkutatásnál; a közös nyelvet pedig a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat terminológiai és nominológiai bizottságában alkotják.

Felülvizsgálatra szorulnak például a karsztkutatás újonnan kialakuló szakkifejezései is. Zombolyának a felszínre függőleges aknával nyíló, és általában a függőleges járatrendszerű barlangot nevezik, függetlenül annak keletkezési körülményeitől. Természetes igénye a szakembereknek, hogy a „terminus technicus”-ok jelentését tisztázzák.

A terminológiai és nominológiai

biológiai bizottság másik fontos munkaterülete — és erről is volt szó a március 23-i. budapesti ülésen — az elnevezésekkel való foglalkozás, amely a magyar barlangkataszterrel függ össze. Ebben a kataszterben az országban fellelhető összes barlangnak szerepelnie kell. A barlangok földrajzi helyek (helységek) részei. S ha innen kiemeljük azokat, akkor már nevet is kell adni számukra. Az elnevezést körültekintő munka előzi meg, hiszen a névadásoknál a terület jellemző népi elnevezéseket, a régi dűlőneveket, hegyneveket védik, mentik. Ha az új nevet elfogadják, akkor az helyet kap az Országos Helynév Kataszterben, amelynek változatot rövidített kiadása a közeljövőben jelenik meg.

K. L.

Fenyőültetők

Fejér megyei tudóstól. Hajdúházán, a Vértes-hegység kedvelt Fejér megyei kirándulóhelyén, társadalmi összefogással erdőültető túrát rendezett két székesfehérvári természetbarát-csoport: a Vörös Meteor és az Alba Regia sportegyesületek szervezett természetjárói. Akciójukkal, több száz fenyőcsemete elültetésével megkezdődött az a társadalmi akció, amelyet a természetvédelmi törvény szellemében, a megye természeti kincseinek védelmében rendeznek tavasszal Fejérben.

Déli bisztró

Az új, másodosztályú, 160 ülőhelyes bisztró a Déli pályaudvaron napi 2000 adag meleg étel kiszolgálására alkalmas, konyhája egyben ellátja az ott dolgozó vasutasokat is — jelentette be Tóth László főigazgató, az Utasellátó Vállalat Déli pályaudvari kereskedelmi és vendéglátó-hálózatának keddi bemutatóján.

A főigazgató bemutatta a vállalat mozgásközpontjának újjonosságait, köztük a 40 ülőhelyes büfékocsit, amely frissensülteket is árusít. Húsvét előtt a Keleti pályaudvaron állítják munkába az elektromos önjáró peronkocsit.

Építette: a lakosság

Csónakázótó, szabadtéri színpad

Zala megyei tudóstól. Vezet ért a legutóbbi társadalmi munkaverseny Zala megyében. A lakosság ismét jeleskedett. A felajánlott munkárákat a legtöbb helyen túlteljesítették. A jó közösségi szellem sok új intézménnyel gyarapította a megyét. Zalaegerszegen féltucat óvoda építésénél, korszerűsítésénél, bővítésénél vették ki részüket a munkából a környékiek. Sportpályát építettek, iskolafelújítást végeztek, és segítséget nyújtottak egy könyvtár bővítéséhez is.

A nagykanizsaiak a hétvégi pihenést, kikapcsolódást szolgáló létesítményeknél dolgoztak leg többet társadalmi munkában. Így alakították ki a csónakázótavat, a parkerdőt, s az új ifjúsági par-

kot, ahol tömegrendezvényekre is mód nyílik.

Nem maradtak el a falvak lakói sem. Hahóton többek között szabadtéri színpad, Sőtörön sportpálya készült társadalmi segítséggel.

Az összegezés szerint Zalaegerszegen csaknem tizenhatmillió, Nagykanizsán közel tizenkétféle millió forint értékű munkát végeztek el a társadalmi munkaalkotók során. A falvakban huszonhatmillió forint értékű gyarapították a községet. A megyei társadalmi munkaverseny győztese Dióskál község lakossága lett, ahol a falu apraja-nagyja tavaly átlag csaknem ezer forint értékű társadalmi munkát végzett. A megye legjobb települései 150—300 ezer forint jutalmat kaptak.